

UK Health
Security
Agency

NHS

Przewodnik dotyczący szczepień
**w pierwszym
roku życia**

Obejmuje harmonogram szczepień od
września 2024 r.

---

immunisation

the safest way to protect your child

Program szczepień w dzieciństwie

Pamiętaj by przynosić ze sobą czerwoną książeczkę szczepień na każdą wizytę.

Kopie tych broszur możesz znaleźć w swojej klinice lub przychodni lekarskiej. Odwiedź również stronę www.nhs.uk/vaccinations

Ta broszura obejmuje harmonogram szczepień od września 2024 r.

Streszczenie

Jakie szczepienia otrzyma moje dziecko w pierwszym roku życia?

Twoje dziecko otrzyma 4 szczepienia podczas wizyty dla dziecka w pierwszym roku życia, włącznie z:

- szczepionką **MenB** (przeciwno meningokokom B - dawka przypominająca)
- szczepionką **Hib/MenC** przeciwko:
  - zakażeniu Hib (Haemophilus influenzae typu b), oraz
  - zapaleniu opon mózgowo-rdzeniowych typu C (MenC)
- dawkę przypominającą **PCV13** - szczepionką przeciwko:
  - chorobom pneumokokowym wywołanym przez niektóre typy paciorkowców
- jego pierwszą szczepionką **MMR** przeciwko:
  - odrze
  - śwince
  - różyczce

Szczepienia w pierwszym roku życia

Chroniące przed zakażeniem Hib, zapaleniem opon mózgowych spowodowanym meningokokami z grup B i C, chorobom pneumokokowym, odrą, świnką i różyczką

Czym jest zakażenie Hib?

Zakażenie Hib to infekcja, która może prowadzić do wielu poważnych chorób, takich jak zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych (zapalenie nabłonka mózgu), posocznica (zatrucie krwi) i zapalenie płuc, zwłaszcza u małych dzieci.

Szczepionka Hib/MenC nosi nazwę Menitorix. Z ulotką dla pacjenta można zapoznać się na stronie www.medicines.org.uk/emc/product/167/pil

Czym jest zakażenie meningokokami?

Zakażenie meningokokami to poważna infekcja, która może również powodować zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i posocznicę u dzieci i młodych osób.

Meningokoki z grupy B (MenB) są obecnie odpowiedzialne za większość przypadków zakażeń meningokokami w UK, zaś zakażenie meningokokami z grupy C (MenC) jest obecnie mało powszechne, ponieważ większość małych dzieci i nastolatków jest rutynowo szczepiona przeciwko MenC.

Szczepionka MenB nosi nazwę Bexsero. Z ulotką dla pacjenta można zapoznać się na stronie www.medicines.org.uk/emc/product/5168/pil.

Jakie szczepionki zostaną użyte?

Twoje dziecko otrzyma dawkę szczepionki skojarzonej Hib/MenC oraz dawkę przypominającą szczepionki MenB. Te szczepionki zostaną podane do mięśnia uda lub ramienia.

Czemu moje dziecko potrzebuje dawek przypominających?

Dawki przypominające szczepień podaje się, by zwiększyć ochronę zapewnianą już przez szczepienia, które dziecko otrzymało wcześniej. Ochrona zapewniana przez szczepienia dla niemowląt może po pewnym czasie zaniknąć. Dawka przypominająca wydłuża okres ochrony do późniejszego życia.

Czy szczepionki Hib/MenC i MenB mają jakiegokolwiek skutki uboczne?

U Twojego dziecka może pojawić się zaczerwienienie, obrzęk lub ból w miejscu, w którym wykonano zastrzyk. Około połowa dzieci, które otrzymują te szczepienia bywa rozdrażniona, a u niektórych występuje delikatna gorączka. Więcej informacji na ten temat można otrzymać od swojego lekarza rodzinnego, pielęgniarki z przychodni lub pielęgniarki środowiskowej.

Czym jest choroba pneumokokowa?

Choroba pneumokokowa to jedna z najczęstszych przyczyn bakteryjnego zapalenia opon mózgowych u dzieci, lecz powoduje również posocznicę, zapalenie płuc, infekcje uszu (zapalenie ucha środkowego) i inne poważne choroby. Istnieje ponad 90 różnych typów pneumokoków.

Jaka szczepionka zostanie użyta?

Używa się dawki przypominającej szczepionki PCV13 (skoniugowana szczepionka przeciwko pneumokokom), która chroni przeciwko 13 różnym typom pneumokoków, które prowadzą najczęściej do płatowego zapalenia płuc u dzieci. Szczepienie zostanie podane do mięśnia uda lub ramienia podczas tej samej wizyty, co szczepienia Hib/MenC i MenB.

Czy szczepionka PCV ma jakiegokolwiek skutki uboczne?

Na każde 10 szczepionych niemowląt, u 1 lub 2 występuje obrzęk, zaczerwienienie lub ból w miejscu szczepienia albo lekka gorączka. Szczepionka PCV nosi nazwę Prevenar 13. Z ulotką dla pacjenta można zapoznać się na stronie

www.medicines.org.uk/emc/product/453/pil.

Co to jest odra?

Odra jest wywoływana przez bardzo zakaźnego wirusa. Prawie każdy, kto ją łapie doświadcza wysokiej temperatury, wysypki i ogólnie źle się czuje. Komplikacje związane z odra obejmują infekcje klatki piersiowej, napady padaczkowe, zapalenie mózgu i uszkodzenia mózgu. W bardzo poważnych przypadkach, odra może zabić.

Czym jest świnka?

Świnka jest wywoływana przez wirusa, który może prowadzić do gorączki, bólu głowy i bólu oraz obrzęku węzłów chłonnych twarzy, szyi i szczęki. Może prowadzić do nieodwracalnej utraty słuchu, wirusowego zapalenia opon mózgowych i zapalenia mózgu (zapalenie i obrzęk mózgu).

Czym jest różyczka?

Różyczka to choroba wywoływana przez wirusa. U dzieci ma zwykle łagodny i czasem niezauważalny przebieg, lecz różyczka w ciąży jest bardzo poważna w przypadku nienarodzonych dzieci. Może prowadzić u nich do poważnego uszkodzenia wzroku, słuchu, serca i mózgu. Tą dolegliwość nazywa się zespołem różyczki wrodzonej (CRS).

Czym jest szczepienie MMR?

Zawiera ono osłabione odmiany żywego wirusa odry, świnki i różyczki. Z racji, że wirusy są osłabione, osoby, które przyjmują szczepienie nie mogą zarażać innych osób. W UK dysponujemy dwoma szczepieniami MMR. Oba działają bardzo dobrze; jedno zawiera żelatynę wieprzową, a drugie nie. Jeśli chcesz, by Twoje dziecko otrzymało szczepienie bez żelatyny wieprzowej, omów to z pielęgniarką lub z lekarzem rodzinnym.

W jaki sposób i kiedy podaje się szczepienie?

Szczepienie wstrzykuje się do mięśnia uda lub ramienia. Podaje się je w pierwszym roku życia, gdy odporność, jaką dziecko otrzymało od matki zanika. Drugą dawkę szczepienia należy podać nim dziecko rozpocznie szkołę około 3 roku i 4 miesiąca życia.

Jaka jest skuteczność szczepionki MMR?

Od czasu wprowadzenia szczepienia MMR w 1988 r. zawdzięczamy mu niemal całkowite wyeliminowanie tych 3 chorób u małych dzieci w Wielkiej Brytanii.

Czy szczepienie MMR będzie miało jakiegokolwiek skutki uboczne?

Trzy różne wirusy zawarte w szczepieniu działają o różnych porach i mogą wywoływać następujące skutki uboczne po pierwszej dawce:

- 6 do 10 dni po szczepieniu, gdy zaczyna działać część szczepienia na odrę, u około jednego z 10 dzieci może wystąpić gorączka, a u niektórych pojawia się łagodna wysypka przypominająca odrę i mogą stracić apetyt.
- około jedno na 1,000 zaszczepionych dzieci może doświadczyć napadu drgawek z powodu gorączki. Określa się to mianem „drgawek gorączkowych”. Jednakże, dzieci, które nie były szczepione i chorują na odrę, są narażone 3 razy bardziej na takie drgawki.
- około 3 tygodnie po szczepieniu MMR, gdy zaczyna działać część szczepienia na świnkę, u niektórych dzieci mogą pojawić się objawy przypominające świnkę (gorączka i obrzęk węzłów chłonnych).

MMR to najbezpieczniejszy sposób, by chronić swoje dziecko przed odrą, świnką i różyczką.

- bardzo rzadko, u dzieci może pojawić się wysypka małych plamek przypominających siniaki, 6 tygodni po szczepieniu. Zwykle jest to powodowane przez części szczepienia na odrę i różyczkę. Jeśli zauważysz takie plamki, zabierz dziecko do lekarza na badanie. Lekarz powie Ci, jak radzić sobie z wysypką i jak chronić dziecko w przyszłości.
- u mniej niż jednego na milion dzieci, po szczepieniu MMR może pojawić się zapalenie mózgu (zapalenie i obrzęk mózgu). Jednakże, jeśli dziecko zachoruje na odrę, ryzyko wystąpienia zapalenia mózgu wynosi od jednego na 200 do jednego na 5,000.

Co zrobić, jeśli moje dziecko ma alergię na jaja?

Szczepienie MMR można podawać bezpiecznie dzieciom, które miały poważną alergię (reakcję anafilaktyczną) na jajko. Jeśli masz jakiegokolwiek obawy, porozmawiaj ze swoją pielęgniarką środowiskową, pielęgniarką z przychodni lub z lekarzem.

Czy szczepienie MMR zawiera żelatynę?

W Wielkiej Brytanii, mamy dwa szczepienia MMR, które działają bardzo dobrze. Jedno z nich zawiera żelatynę wieprzową, a drugie nie. Jeśli wolisz, by dziecko dostało szczepionkę bez żelatyny wieprzowej, porozmawiaj z pielęgniarką lub lekarzem rodzinnym. Ulotki informacyjne dla pacjentów na temat szczepienia MMR można znaleźć na stronie:

Priorix:

www.medicines.org.uk/emc/product/1159/pil

MMRVAXPRO:

www.medicines.org.uk/emc/product/6307/pil

Uważaj na zapalenie opon mózgowych i posocznicę

Zarówno zapalenie opon mózgowych i posocznica to bardzo poważne dolegliwości. Jest to ważne, by zauważać znaki i objawy i wiedzieć, co zrobić, gdy się je zauważy.

Wczesne objawy zapalenia opon mózgowych i posocznicy mogą być podobne do przeziębienia lub grypy (gorączka, wymioty, rozdrażnienie i nerwowość).

Jednakże, stan osób z zapaleniem opon mózgowych lub posocznicą może się poważnie pogorszyć w ciągu kilku godzin, zatem jest ważne, by wiedzieć, jakie są znaki i objawy tych dolegliwości.

Co to jest zapalenie opon mózgowych?

Zapalenie opon mózgowych to infekcja nabłonka mózgu. Zapalenie opon mózgowych może być wywoływane przez różne rodzaje bakterii lub wirusów.

Infekcja bakteryjna meningokokami może powodować zapalenie opon mózgowych, posocznicę (zatrucie krwi), zapalenie osierdzia (zapalenie nabłonka woreczka, w którym znajduje się serce) i artretyzm (obrzęk stawów).

U niemowląt, główne objawy zapalenia opon mózgowych mogą obejmować:

- przenikliwy, jęczący płacz
- podrażnienie podczas podnoszenia
- uwypuklenie ciemiączka
- senność i mniejszą responsywność – trudność w obudzeniu dziecka
- zwiotczenie ciała i apatię
- usztywnienie z drgawkami (konwulsje/napady)
- odmawianie pokarmu, wymioty
- błądliwość skóry, plamistość i niebieski kolor
- gorączkę

Co to jest posocznica?

Posocznica to bardzo poważna dolegliwość, gdzie dochodzi do infekcji krwiobiegu. Objawy w postaci zimnych dłoni i stóp, bladej skóry, wymiotów i wzmożonej senności oraz trudności do wybudzenia mogą pojawić się szybko. Jeśli podejrzewasz posocznicę, natychmiast uzyskaj pomoc.

U niemowląt, główne objawy posocznicy mogą obejmować:

- nagły i nietypowy sposób oddychania
- bladość skóry, plamistość i niebieski kolor
- gorączkę z zimnymi dłońmi i stopami
- dreszcze
- wymioty i odmawianie jedzenia
- czerwone lub purpurowe plamy, które nie znikają pod naciskiem (proszę zrobić test ze szklanką opisany na następnym stronie)*
- ból lub drażliwość z powodu bólu mięśni lub poważny ból kończyn lub stawów
- zwiotczenie ciała
- bardzo wzmożoną senność

Jest ważne, by pamiętać, że nie u każdego wystąpią wszystkie opisane objawy i że lista objawów nie jest wyczerpująca. Jeśli u danej osoby wystąpią niektóre objawy, zwłaszcza czerwone i purpurowe plamy, proszę natychmiast uzyskać pomoc lekarską. Jeśli nie możesz skontaktować się ze swoim lekarzem lub nadal się martwisz po uzyskaniu porad, zaufaj swojemu instynktowi i zabierz dziecko na oddział ratunkowy najbliższego szpitala.

*Na ciemnej skórze, sprawdź wewnątrz powiek lub w okolicy podniebienia, gdzie plamy mogą być bardziej widoczne

„Test ze szklanką”

Przyciśnij bok czystej szklanki do picia mocno do wysypki, byś mógł zauważyć, czy wysypka znika i traci kolor pod naciskiem. Jeśli nie zmienia koloru, natychmiast skontaktuj się z lekarzem.

Gdzie mogę uzyskać więcej informacji?

Te organizacje charytatywne udzielają informacji, porad i wsparcia:

Meningitis Research Foundation

Darmowa infolinia 080 8800 3344
(od g. 09:00 do 22:00 w dni powszednie,
od g. 10:00 do 20:00 w weekendy i święta)
www.meningitis.org

Meningitis Now

całodobowa infolinia - 0808 8010 388
www.meningitisnow.org

Możesz poprosić swojego lekarza, pielęgniarkę lub pielęgniarkę środowiskową o porady, lub możesz zadzwonić do **NHS** pod nr **111**.

Rodzice i opiekunowie mogą zgłaszać podejrzewane skutki uboczne szczepionek i leków w ramach programu Żółtej Karty (Yellow Card Scheme).

Można to uczynić drogą internetową, odwiedzając stronę yellowcard.mhra.gov.uk lub dzwoniąc pod infolinię Żółtej Karty pod nr **0800 731 6789**.

Możesz również użyć kodu QR lub ściągnąć aplikację Yellow Card.

Program rutynowych szczepień w dzieciństwie od września 2024 r.

Kiedy należy podać szczepienie	Chroni przed chorobami	Podane szczepienie
Osiem tygodni	Błonica, tężec, krztusiec (koklusz), polio, <i>Haemophilus influenzae</i> typu b (Hib) i wirusowe zapalenie wątroby typu B	DTaP/IPV/Hib/HepB
	Meningokoki B (MenB)	MenB
	Rotawirusowe zapalenie żołądka	Rotawirus ²
Dwanaście tygodni	Błonica, tężec, krztusiec, polio, Hib i WZW B	DTaP/IPV/Hib/HepB
	Pneumokoki (13 serotypów)	Skoniugowana szczepionka przeciw pneumokokom (PCV)
	Rotawirus	Rotawirus ²
Szesnaście tygodni	Błonica, tężec, krztusiec, polio, Hib i WZW B	DTaP/IPV/Hib/HepB
	MenB	MenB
Jeden rok (w albo po pierwszych urodzinach dziecka)	Hib i MenC	Hib/MenC
	Pneumokoki	Dawka przypominająca PCV
	Odra, świnka i różyczka	MMR
	MenB	Dawka przypominająca MenB
Zakwalifikowane dziecięce grupy wiekowe ⁴	Grypa (co rok od września)	Szczepionka przeciw grypie (żywa, donosowa) LAIV ^{3,6}
Trzy lata i cztery miesiące albo niedługo później	Błonica, tężec, krztusiec i polio	dTaP/IPV
	Odra, świnka i różyczka	MMR (sprawdzić podanie pierwszej dawki)
Chłopcy i dziewczynki w wieku dwanaście – trzynaście lat	Nowotwory i kłykciny kończyste wywołane przez ludzki wirus brodawczaka (HPV)	HPV ⁵
Czternaście lat (9 rok szkoły)	Tężec, błonica i polio	Td/IPV (sprawdzić status MMR)
	Meningokoki grupy A, C, W i Y	MenACWY

[1] Zastrzyk domięśniowy do mięśnia naramiennego ramienia lub przednio-bocznej części uda. [2] Szczepienie rotawirusowe należy podawać tylko po sprawdzeniu wyniku badania przesiewowego pod kątem zespołu SCID (ciężki złożony niedobór odporności). [3] Zawiera żelatynę wieprzową. [4] Patrz: coroczny list dot. grypy na stronie www.gov.uk/government/collections/annual-flu-programme. [5] Patrz: Zielona książeczka HPV, rozdział 18a, by uzyskać szczegóły odnośnie szczepienia młodych osób z obniżoną odpornością, które będą potrzebować 3 dawek. [6] Jeśli istnieją przeciwwskazania do stosowania LAIV (żywej szczepionki atenuowanej przeciwko grypie) lub jest ona niewłaściwa z innych powodów, proszę użyć inaktywowanej szczepionki przeciwko grypie (szczegóły znajdują się w zielonej książeczce, rozdział 19). [7] Patrz: Zielona książeczka dot. półpaśca, rozdział 28a, by uzyskać szczegóły dot. kwalifikujących się grup wiekowych, włącznie z osobami w ciężko obniżoną odpornością od 50 roku życia.

Dodatkowe szczepienia dla osób z innymi dolegliwościami zdrowotnymi

Dolegliwość	Chroni przed chorobami	Potrzebne szczepionki ¹
Asplenia lub niedoczynność śledziona (w tym z powodu niedokrwiłości sierpowatokrwinkowej i celiakii)	Meningokoki grupy A, B, C, W i Y Pneumokoki Grypa	MenACWY MenB PCV13 (do 10 roku życia) ² PPV23 (od 2 roku życia) Szczepionka przeciw grypie co rok
Implanty ślimakowe	Pneumokoki	PCV13 (do 10 roku życia) ² PPV23 (od 2 roku życia)
Przewlekłe choroby układu oddechowego i serca (takie jak ciężka astma, przewlekła choroba płuc i niewydolność serca)	Pneumokoki Grypa	PCV13 (do 10. roku życia) ² PPV23 (od 2 roku życia) Szczepionka przeciw grypie co rok
Przewlekłe dolegliwości neurologiczne (takie jak choroba Parkinsona, choroba neuronu ruchowego lub trudności w uczeniu się)	Pneumokoki Grypa	PCV13 (do 10 roku życia) ² PPV23 (od 2 roku życia) Szczepionka przeciw grypie co rok
Cukrzyca	Pneumokoki Grypa	PCV13 (do 10. roku życia) ² PPV23 (od 2 roku życia) Szczepionka przeciw grypie co rok
Przewlekłe choroby nerek (CKD) (włącznie z hemodializą)	Pneumokoki (etap 4 i 5 CKD) Grypa (etap 3, 4 i 5 CKD) WZW B (etap 4 i 5 CKD)	PCV13 (do 10 roku życia) ² PPV23 (od 2 roku życia) Szczepionka przeciw grypie co rok WZW B
Przewlekłe choroby wątroby	Pneumokoki Grypa WZW A WZW B	PCV13 (do 10 roku życia) ² PPV23 (od 2 roku życia) Szczepionka przeciw grypie co rok WZW A WZW B
Hemofilia	WZW A WZW B	WZW A WZW B
Oslabienie układu odpornościowego spowodowane chorobą lub leczeniem ⁴	Pneumokoki Szczepionka przeciwko półpaścowi Grypa	PCV13 (do 10 roku życia) ^{2,3} PPV23 (od 2 roku życia) Shingrix – powyżej 50 roku życia ⁵ Szczepionka przeciw grypie co rok
Zaburzenia komplementarne (w tym otrzymujące leczenie inhibitorami)	Meningokoki grupy A, B, C, W i Y Pneumokoki Grypa	MenACWY MenB PCV13 (do 10 roku życia) ² PPV23 (od 2 roku życia) Szczepionka przeciw grypie co rok

[1] Sprawdź stosowny rozdział zielonej książeczki, by odnaleźć konkretny załącznik: www.gov.uk/government/collections/immunisation-against-infectious-disease-the-green-book. **[2]** Jeśli w wieku pomiędzy 2 a 10 lat i bez szczepień albo z częściowymi szczepieniami przeciw zakażeniu pneumokokami, podać jedną dawkę PCV13. **[3]** Do każdego wieku u osób ciężko dotkniętych hamowaniem odpowiedzi immunologicznej organizmu. **[4]** Rozważ coroczne szczepienie przeciw grypie dla członków gospodarstwa domowego i osób, które opiekują się osobami z takimi dolegliwościami. **[5]** Sprawdź rozdział 28a zielonej książeczki na temat półpaśca www.gov.uk/government/publications/shingles-herpes-zoster-the-green-book-chapter-28a.

Program szczepień selektywnych w dzieciństwie

Grupa docelowa	Wiek i harmonogram	Choroba	Potrzebne szczepionki
Dzieci narodzone u matek z wirusowym zapaleniem wątroby typu B	Narodziny, cztery tygodnie i 12 miesięcy ^{1,2}	WZW B	WZW B (Engerix B/ HBvaxPRO)
Niemowlęta w regionach kraju objętych występowaniem gruźlicy $\geq 40/100\ 000$	Okolo 28 dni ⁴	Gruźlica	BCG
Niemowlęta, których rodzic lub dziadek urodził się w kraju objętym wysokim występowaniem ³	Okolo 28 dni ⁴	Gruźlica	BCG
Dzieci w grupie ryzyka klinicznego	Od 6 miesięcy do 17 lat	Grypa	LAIV albo inaktywowana szczepionka przeciw grypie przy przeciwwskazaniu dla LAIV lub poniżej 2 roku życia
Kobiety w ciąży	Na dowolnym etapie ciąży w sezonie grypowym	Grypa	Zabita szczepionka przeciw grypie
	Od 16 tygodnia ciąży ⁵	Krzusiec	Tdap lub dTaP/IPV
	Od 28 tygodnia ciąży	RSV	Szczepionka przeciwko RSV

[1] Pobierz krew pod kątem HBsAg w 12 miesiącu, by wykluczyć infekcję. [2] Ponadto, sześciomiesięczne szczepienie (Infranrix hexa lub Vaxelis) podaje się w 8, 12 i 16 tygodniu. [3] W przypadkach, gdy coroczne występowanie gruźlicy wynosi $\geq 40/100,000$ – patrz: www.gov.uk/government/publications/tuberculosis-tb-by-country-rates-per-100000-people. [4] Sprawdź wynik badania przesiewowego pod kątem SCID przed podaniem BCG. [5] Najlepiej przed 32 tygodniem ciąży, lecz można nadal podać po 32 tygodniu.

Produced by
UK Health Security Agency

© Crown Copyright 2024
2024QG1POL Polish 1p 500K AUG 2024
UK Health Security Agency gateway number: 2024511

Wydanie opublikowane po raz pierwszy w grudniu 2019 r.
Jeśli potrzebujesz dalszych kopii tej broszury, odwiedź stronę www.healthpublications.gov.uk, by skontaktować się z działem zamawiania publikacji dot. zdrowia. Tel.1: 0300 123 1002
Minicom: 0300 123 1003 (czynne od poniedziałku do piątku od 8:00 do 18:00).

Proszę użyć kodu produktu: 2024QG1POL Polish

www.nhs.uk/vaccinations